

Bölüm 15

ERGENLERDE RUH SAĞLIĞI: TESPİT VE ÖNLEME ÇALIŞMALARININ ÖNEMİ¹

Yıldız BİLGE²

Giriş

Bu çalışmanın amacı psikolojik bozuklukların gelişiminde çocukluk ve ergenlik dönemlerinin önemine dikkat çekmek ve yetişkin dönemde görülen psikolojik bozuklukların başlangıç evrelerinde veya bozukluklar başlamadan önce yapılabilecek erken müdahale (önleme) çalışmalarının gerekliliğine vurgu yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda ergenlik döneminin kişilik oluşumu sürecindeki yerine, ergenlik döneminin psikopatolojiye yatkınlıktaki rolüne, epidemiyolojik çalışmaların psikolojik bozuklukların erken tespitine katkısına ve erken müdahale yöntem veya programlarının iyileştirici etkilerine değinilmiştir. Ayrıca ülkemizde ve yurtdışında bu konulara ilişkin yapılmış çalışmalar gözden geçirilerek karşılaştırma ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Ergenlik ve Kişilik

İnsanlık tarihi boyunca insanoğlu kendisini tanımlama ve anlamlandırma çabaları içinde olmuştur. Benzer bir çaba ergenlik döneminde de yaşanır ve bu dönemdeki çok yönlü değişimler ve özellikle bilişsel gelişimde soyut düşünceye geçiş, gençlerin kendilerindeki değişiklikleri ve kendi benliklerini daha fazla sorgulamalarına yol açar. Bu yüzden de “ben kimim?”, “nasıl biriyim?” soruları gençlerin zihinlerini meşgul etmeye başlar. Daha çok kişilik, kimlik veya benlik kavramlarına karşılık gelen ve ergenlik döneminde evrensel olarak gencin kendisini tanımaya yönelik olarak sorduğu bu sorular psikolojinin de ana sorularını oluşturmaktadır.

Kişilik üzerinde tam anlaşılammış bir kavram olmakla birlikte bu zamana kadar birçok bilim adamı tarafından çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Allport 1937’de yayınladığı *Kişilik* kitabında kişiliği “kişinin kendine özgü düşünce, davranış ve his kalıbını üreterek bireyin çevreye yapacağı uyumu belirleyen psikofiziksel sistemlerin bireyin kendi içindeki dinamik organizasyonları” olarak tanımlamıştır (Lovell, 1970). Huffman’a (1987:501) göre kişilik; “bireyin düşünce, duygu ve gözlemlenebilir davranışlarının karakteristik bir paterni” olarak ifade edilebilir. Sadock ve Sadock’a (2005) göre ise kişilik, bir kişinin objektif olarak gözlemlenebilen davranışları ve onun bildirdiği öznel iç yaşantısının bir bütünüdür.

¹ Bu çalışma Yıldız Bilge’nin doktora tezinden yararlanarak hazırlanmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Yaşam Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, yıldiz.bilge@sbu.edu.tr

Kaynakça

- Akdemir, D., & Çetin, F. Ç. (2008). Çocuk ve ergen psikiyatrisi bölümüne başvuran ergenlerin klinik özellikleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(1), 5-13.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2007). Ruhsal bozuklukların tanımsal ve sayımsal elkitabı, DSM-IV-TR tanı ölçütleri başvuru elkitabı. Çev.: Köroğlu, E. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). Ruhsal bozuklukların tanımsal ve sayımsal elkitabı, beşinci baskı (DSM-5) tanı ölçütleri başvuru elkitabı. Çev.: Köroğlu, E. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Baltaş, Z. (2008). Sağlık psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi, 4. baskı.
- Beecham, J. (2014). Annual research review: Child and adolescent mental health interventions: A review of progress in economic studies across different disorders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(6), 714-732.
- Bergner, R. M. (1997). What is psychopathology? And so what?. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 4(3), 235-248.
- Bilge, Y. (2016). Ergenler için psikolojik bozukluklar envanteri'nin (EPBE) geliştirilmesi ve ergenlerde görülen psikolojik bozuklukların sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet açısından incelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Chinman, M., Hannah, G., Wandersman, A., Ebener, P., Hunter, S.B., İmm, P., & Sheldon, J. (2005). Developing a community science research agenda for building community capacity for effective preventive interventions. *Am J Community Psychol*. 35(3-4), 143-157.
- Cicchetti, D., & Rogosch, F.A. (2002). A developmental psychopathology perspective on adolescence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 70 (1), 6-20.
- Costello, E. J., & Angold, A. C. (2000). Developmental epidemiology. In: *Handbook of Developmental Psychopathology*. USA: Springer.
- Doak, C. M., Visscher, T. L. S., Renders, C. M., & Seidell, J. C. (2006). The prevention of overweight and obesity in children and adolescents: a review of interventions and programmes. *Obesity Reviews*. 7(1),111-136.
- Ekşi, A. (2003). Gözden geçirme: beş kıtada genç sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 10(2), 78-87.
- Erikson, E.H. (1964). *Childhood and society*. New York: W.W.Norton.
- Erol N, Şimşek Z, & Münir K. (2008). Çocuk ve ergen ruh sağlığı epidemiyolojisi. İçinde: *Çocuk Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı* (Ed.: Çetin, F.Ç.) Ankara: Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları.
- Feldman, S. S., & Elliott, G. R. (1990). *At the threshold: The developing adolescent*. Harvard University Press.
- Fraser, M.W., & Galinsky, M.J. (2010). Steps in intervention research: Designing and developing social programs. *Research on Social Work Practice*. 20(5), 459-466.
- Frick, P. J., & Silverthorn, P. (2002). Psychopathology in children. In: *Comprehensive handbook of psychopathology*. Adams, H. E., Sutker, P. B. USA: Springer.
- Gander, M.J., & Gardiner, H.W. (2010). *Çocuk ve ergen gelişimi*, (Yay. Haz.: Bekir Onur), Ankara: İmge Kitapevi. 7. baskı.
- Gökalg, P.G. (2002). Kişilik bozukluklarının epidemiyolojisi. *Psikiyatrik Epidemiyoloji İçinde*: Ed.: Doğan, O., Çelikkol, A. İzmir: Ege Psikiyatri Yayınları.
- Hampson, S. E., Andrews, J. A., Barckley, M., & Peterson, M. (2007). Trait stability and continuity in childhood: Relating sociability and hostility to the five-factor model of personality. *Journal of Research in Personality*, 41, 507-523.
- Hattie, J.A., Myers, J.E., & Sweeney, T. J. (2004). A factor structure of wellness: theory, assessment, analysis, and practice. *Journal of Counseling & Development*. 82, 354-364.
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., & Miller, J. Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: implications for substance abuse prevention. *Psychological Bulletin*. 112(1), 64.
- Hinshaw, S.P., (2013) *Developmental psychopathology as a scientific discipline*. Beauchaine, T.P., Hinshaw, S.P., *Child and adolescent psychopathology içinde*. New York: John Wiley & Sons.
- Holmbeck, G.N. & Shapera, W.F.A. (1999). *Research methods with adolescents*. P.C. Kendall, J.N. Butcher ve G.N. Holmbeck (Eds.), *Handbook of research methods in clinical psychology içinde* (2. Baskı). New York: Wiley.
- Holmbeck, G. N., Friedman, D., Abad, M., & Jandasek, B. (2006). Development and psychopathology in adolescence. Wolfe, D.A., Mash, E.J., *Behavioral and Emotional Disorders in Adolescents: Nature, Assess-*

ment, and Treatment içinde. New York: Guilford Press.

Huffman, K. (1987). Huffman: Psychology in action - A study guide (Studying) (Pr Only). John Wiley & Sons Inc.

Jessor, R. (1991). Risk behavior in adolescence: a psychosocial framework for understanding and action. *Journal of adolescent Health*, 12(8), 597-605.

Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., & Walters, E. E. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the national comorbidity survey replication. *Archives of General Psychiatry*, 62, 593-602.

Kim-Cohen, J., Caspi, A., Moffitt, T. E., Harrington, H., Milne, B. J., & Poulton, R. (2003). Prior juvenile diagnoses in adults with mental disorder: developmental follow-back of a prospective-longitudinal cohort. *Archives of general psychiatry*, 60 (7), 709-717.

Kring, A., Johnson, S., Davison, G. C., & Neale, J. M. (2009). *Abnormal psychology*. New York: John Wiley and Sons.

Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 13. Baskı.

Küey, L., Üstün, T.B., & Güleç, C., (1987). Türkiye’de ruhsal bozukluklar epidemiyolojisi araştırmaları üzerine bir gözden geçirme çalışması. *Toplum ve Hekim*, 44, 16-30.

Lerner, R. M., & Steinberg, L. (2004). The scientific study of adolescent development. *Handbook of adolescent psychology*. New York: John Wiley & Sons.

Lovell, K. (1970). *An introduction to human development*. U.K.: Macmillan.

Mangalore, R., & Knapp, M. (2007). Cost of schizophrenia in England. *The journal of mental health policy and economics*, 10(1), 23-41.

Magnavita, J. J. (Ed.). (2004). *Handbook of personality disorders: theory and practice*. New York: John Wiley & Sons.

Munir, K. M., & Beardslee, W. R. (1999). Developmental psychiatry: is there any other kind?. *Harvard Review of Psychiatry*, 6(5), 250-262.

Myers, J.E., & Sweeney, T.J. (2008). Wellness counseling: The evidence base for practice. *Journal of Counseling & Development*. 86(4), 482-493.

Öztürk, O., (1994). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği. 5. baskı.

Parman, T., (2000). *Ergenlik ya da merhaba hüznü*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Parry-Jones, W. L. (1992). Historical research in child and adolescent psychiatry: Scope, methods and application. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 33(5), 803-811.

Paus, T., Keshavan, M., & Giedd, J.N. (2008). Why do many psychiatric disorders emerge during adolescence? *Nat Rev Neurosc*; 9, 47-57.

Pbert, L., Flint, A. J., Fletcher, K. E., Young, M. H., Druker, S., & DiFranza, J. R. (2008). Effect of a pediatric practice-based smoking prevention and cessation intervention for adolescents: a randomized, controlled trial. *Pediatrics*, 121(4), 738-747.

Petersen, A.C., Silbereisen, R.K., & Sörensen, S. (1996). *Adolescent Development: A Global Perspective*. Hurrelmann, K., Hamilton, S.F., *Social Problems and Social Contexts in Adolescence: Perspectives Across Boundaries içinde*. Aldine Transaction Publishers.

Reid, J. B., Eddy, J. M., Fetrow, R. A., & Stoolmiller, M. (1999). Description and immediate impacts of a preventive intervention for conduct problems. *American Journal of Community Psychology*. 27(4), 483-518.

Romeo R, Knapp M, & Scott S. (2006). Economic cost of severe antisocial behaviour in children—and who pays it. *Br J Psychiatry*, 188, 547-53.

Sadock, B.J., & Sadock, V.A., (2005). *Klinik psikiyatri*. (Çeviri Ed.: Aydın, H., Bozkurt, A.). Ankara: Güneş Kitabevi (2. Baskı).

Sağlık Bakanlığı Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı. (2011). www.saglik.gov.tr/TR/dosya/173168/h/ulusal-ruh-sagligi-eylem-planı.pdf adresinden 22.04.2016 tarihinde alındı.

Santrock, J. W. (2012). Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi (Çev. Ed. Prof. Dr. Galip Yüksel). Ankara: Nobel Yayınevi.

Secnik, K., Swensen, A., & Lage, M. J. (2005). Comorbidities and costs of adult patients diagnosed with attention-deficit hyperactivity disorder. *Pharmaco economics*, 23(1), 93-102.

Spoth, R., Reyes, M. L., Redmond, C., & Shin, C. (1999). Assessing a public health approach to delay onset and progression of adolescent substance use: latent transition and log-linear analyses of longitudinal family preventive intervention outcomes. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67(5), 619.

Sroufe, L. A. (2007). The place of development in developmental psychopathology. In A. Masten (Ed.), *Multilevel dynamics in developmental psychopathology: pathways to the future*. The Minnesota Sympo-

Sosyal Bilimler İnsan ve Toplum

sia on Child Psychology, Vol. 34, (pp. 285-299). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Stattin, H., Seiffge-Krenke, I., Hendry, L., Kloep, M., & Beyers, W. (2018). Adolescent psychopathology in times of change: Introduction to the special issue. *J Adolesc.* 65, 228-230.

Steinberg, L. (2013). *Ergenlik*. (Yay. Haz.: Figen Çok.) Ankara: İmge Kitabevi. 2. baskı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2011). Nüfus Verileri. www.tuik.gov.tr/ adresinden 22.08.2015 tarihinde alındı.

Twenge, J. M. (2011). Generational differences in mental health: Are children and adolescents suffering more, or less?. *American journal of orthopsychiatry*, 81(4), 469.

Uğurel Şemin, R. (1984). *Gençlik psikolojisi*. İstanbul: Acar Matbaacılık, 2. baskı.

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), 2012. Türkiye'de Çocuk ve Genç Nüfusun Durumunun Analizi. www.unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=25 adresinden 24.08.2015 tarihinde alındı.

Weis, R., (2007). *Introduction to abnormal child and adolescent psychology*. USA: SAGE Publications.

Young, J. F., Mufson, L., & Davies, M. (2006). Efficacy of interpersonal psychotherapy-adolescent skills training: An indicated preventive intervention for depression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 47(12), 1254-1262.